

LENGYEL ANDRÁS

A *Nyugat* munkatársi gárdájának összetétele (1908–1910)

A *Nyugat* (1908–1941) a magyar irodalom történetének alighanem leghíresebb és egyben legjelentősebb folyóirata. A modernség szimbóluma. Irodalma¹ is igen nagy, mára gyakorlatilag már áttekinthetetlen, ám – s ez érdekes – ez az irodalom mindmáig meglehetősen egyenetlen és „lyukas”. Igazában nemcsak a monografikus földolgozás hiányzik, de a módszeres vizsgálódás sem jellemző. Így, egyebek közt, teljesen érthetetlenül a lap munkatársi gárdájának szisztematikus elemzése sem történt meg. Márpedig néhány kiemelt, „nagy” név ismétlődő és sztereotip emlegetése nem elég a *Nyugat* jellemzésére. S nemcsak azért nem, mert – értelemszerűen – sokan mások is dolgoztak a lapba, s ők is a *Nyugat* szerzői voltak, hanem azért sem, mert a munkatársi gárda összetételének fölmérése és vizsgálata nélkül nem írható le a lap társadalomtörténeti beágyazottsága – elszakadnak, pontosabban, „láthatatlanná” válnak azok a (szociometriai) kötések, amelyek a *Nyugatot* az irodalmi élet egészébe, tágabban a szociokulturális viszonyokba belekapcsolták. Eltűnik az a közeg, amelyből a lap – munkatársai révén – kiemelkedett, s amelynek a *Nyugat* sajátos, csak rá jellemző irodalmi s kulturális leképezése.

¹ A szorosabb értelemben is sajtótörténeti szempontú irodalomból (szinte taláalomra) megemlíthető: FENYŐ Miksa, *Feljegyzések és levelek a Nyugatról*, kiad., bev. és jegyzetek Vezér Erzsébet, Bp., Akadémiai, 1975; *Vita a Nyugatról*, szerk. Kabdebó Lóránt, Bp., PIM, 1973; KOMLÓS Aladár, *A Nyugat indulása = Literatura*, 1978, 3–4. sz.; KOMLÓS Aladár, *Problémák a Nyugat körül*, Bp., Magvető, 1978; POMOGÁTS Béla, *A Nyugat szerkesztési elvei a két világháború között = Irodalomtörténeti Közlemények*, 1980, 1, 26–35; *Mégis győztes, mégis új és magyar*, Tanulmányok a *Nyugat* megjelenésének hetvenedik évfordulójára, szerk. R. Takács Olga, Bp., Akadémiai, 1980; KENYERES Zoltán, *A „Nyugat” története rövid előadásokban = Új Írás*, 1989, 2, 3–26; KARÁTSÓN Endre, *A Nyugat folyóirat kulturális programja = Új Forrás*, 1996, 9. sz.; *A Nyugat-jelenség, 1908–1998*, szerk. Szabó B. István, Bp., Anonymus, 1998; BUDA Attila, *A Nyugat Kiadó története*, Bp., Borda Antikvárium, 2000; *Változatok a modernítésra*, Tanulmányok a *Nyugatról*, szerk. Gintli Tibor, Bp., Anonymus, 2001; FENYŐ Mario, *A Nyugat hőskora és háttere*, Debrecen, Csokonai, 2001; SCHEIN Gábor, *Az irodalmi modernizáció pillanatfelvétele a Nyugat megindulásakor = Holmi*, 2008, 1, 37–48; SCHILLER Erzsébet, *A Nyugat első száma = Holmi*, 2008, 1, 21–37; SZILI József, *A Nyugat modernsége = Kalligram*, 2008, április; *Nyugat népe*, Tanulmányok a *Nyugatról* és koráról, szerk. Angyalosi Gergely, E. Csorba Csilla, Kulcsár Szabó Ernő, Tverdota György, Bp., PIM, 2009; stb.

E dolgozat az induló *Nyugat* (1908–1910) munkatársi gárdáját méri föl s veszi vizsgálat alá.² Az időkeretek közt valamennyi munkatársra figyelmet fordít, a kevésbé ismertekre is, s azt a szociokulturális összképet próbálja leírni, amely a munkatársak összetételéből automatikusan kialakul.

* * *

Az induló *Nyugat* úgynevezett kétheti lap volt, azaz évi 24 száma jelent meg. (Ez, gyakorlatilag, az összevont számok miatt olykor valamivel kevesebb tényleges füzetet jelentett. Így, mivel 1908-ban a 12–13. szám, 1909-ben a 10–11. szám összevonva jelent meg, e két évben „csak” 23-23 füzet hagyta el a nyomdát.) Az első szám, 1908. évi 1. számként nevezve meg önmagát, már 1907 decemberében megszületett – ez azonban csak a piacra való bevezetést szolgáló alkalmi marketingfogás volt. A lap, normál esetben, minden hónap 1-jén és 16-án jelent meg. Terjedelme a tárgyalt időszakban folyamatosan növekedett: az évfolyam 1908-ban 1224, 1909-ben 1385, 1910-ben már 1920 oldalt tett ki. A terjedelemnövekedés értelemszerűen a közlemények számát is folyamatosan növelte. 1908-ban 394, 1909-ben 496, 1910-ben 578 közlemény számolható meg. (E statisztikában minden vers külön közleményként számolódik, jöllehet egy-egy számban egy szerzőtől több vers is megjelent.) Nem érdektelen látni, hogyan oszlottak meg az egyes közleménycsoportok. Esszé (vagy ami némi leegyszerűsítéssel esszének nevezhető) 1908-ban 87, 1909-ben 90, 1910-ben 96 darab jelent meg. Novella 1908-ban 46, 1909-ben 41, 1910-ben 42. Színmű 1908-ban 6, 1909-ben 3, 1910-ben 6. Regényrészlet 1908-ban nem volt, 1909-ben 6, 1910-ben 15. Vers 1908-ban 137, 1909-ben 233, 1910-ben 222. Szemleceikk („Figyelő”), amely többféle szöveget foglal magában, de általában rövid, aktuális és figyelemfelhívó: 1908-ban 118, 1909-ben 120, 1910-ben 197. (1909-ben egy mesét is közöltek, ezt, némi nagyvonalúsággal, az azévi novellákhoz csapathatjuk.) A megjelenési gyakoriság és a terjedelem magától értetődővé teszi, hogy a *Nyugat* a szükséges szövegmennyiség előállítására viszonylag nagy munkatársi gárdát mozgató meg. Ha kigyűjtjük, hogy kik írtak a lapba e három év során, 114 munkatársat regisztrálhatunk. A lista (a neveket ábécé-rendben adva) a következő:

Név	1908	1909	1910	Összesen
Adorján Andor	–	1	–	1
Ady Endre	57	87	89	233
Alkalay Ödön	1	1	–	2
Ambrus Zoltán	1	1	12	12
Antal Sándor	1	–	–	1
Babits Mihály	9	27	35	71
Balázs Béla	9	11	5	25

² A folyóirat anyagának fölmérésében Tóthné Kazai Magdolna volt segítségemre, segítségét ez úton is köszönöm.

<i>Név</i>	<i>1908</i>	<i>1909</i>	<i>1910</i>	<i>Összesen</i>
Bálint Aladár	–	3	12	15
Bán Ferenc	–	–	8	8
Bányai Elemér	1	–	–	1
Bárdos Artúr	2	2	5	9
Baumgarten Ferenc	1	–	–	1
Beck Ö. Fülöp	–	1	–	1
Bíró Lajos	9	3	–	12
Bodor Aladár	2	–	1	3
Boross László	–	–	2	2
Bresztovszky Ernő	3	8	1	12
Bródy Miksa	4	1	2	7
Bródy Sándor	–	–	1	1
Cholnoky Viktor	9	1	2	12
Csáth Géza	11	9	9	29
Dienes Valéria	–	–	2	2
Dutka Ákos	–	–	1	1
Elek Artúr	7	7	4	18
Erdei Viktor	–	–	1	1
Faragó Miksa	–	–	1	1
Feleky Géza	–	2	15	17
Fémes Beck Vilmos	1	–	1	2
Fenyő Miksa	13	12	10	35
Forbáth Sándor	–	–	1	1
Fröhlichné Kaffka Margit	8	7	7	22
Füst Milán	1	15	15	31
Gáspár Kornél	–	–	3	3
Gellért Oszkár	29	36	6	71
Greiner Jenő	1	–	–	1
György Mátyás	–	–	6	6
Halász Gyula	–	–	4	4
Halász Imre	–	–	13	13
Hatvany Lajos	13	6	13	32
Hegedüs Gyula	3	8	3	14
Hegedüs Lóránt	–	–	2	2
Heltai Jenő	1	–	4	5
Horváth Tibor	–	1	–	1
Ignotus	37	17	37	79
Jász Dezső	–	6	11	17
Jászay-Horváth Elemér	–	–	12	12
Jób Dániel	2	–	–	2
Juhász Gyula	5	13	1	19
Junius (Zilahi-Kiss Béla)	–	1	–	1
Kabos Ede	2	1	–	3

<i>Név</i>	<i>1908</i>	<i>1909</i>	<i>1910</i>	<i>Összesen</i>
Kádár Endre	–	2	2	4
Karinthy Frigyes	–	17	22	39
Kemény Simon	11	7	3	21
Kéri Pál	6	6	1	13
Kernstock Károly	–	–	1	1
Kortsák Jenő	–	1	2	3
Kosztolányi Dezső	2	10	1	13
Krúdy Gyula	–	–	1	1
Kuncz Aladár	–	3	9	12
Kunfi Zsigmond	1	–	–	1
Kupcsay Felicián	2	–	–	2
Laczkó Géza	7	15	9	31
Lánczi Jenő	2	1	2	5
Lányi Sarolta	–	–	10	10
Lányi Viktor	–	–	1	1
Lengyel Géza	27	25	20	74
Lengyel Menyhért	7	12	9	28
Lesznai Anna	11	5	12	28
Lukács György	5	4	4	13
Madarász Emil	–	1	–	1
Meller Simon	1	–	–	1
Miklós Jenő	1	1	–	2
Mindszenti István	–	–	1	1
Mohácsi Jenő	1	–	–	1
Molnár Ferenc	–	1	–	1
Moly Tamás	–	2	1	3
Móricz Zsigmond	2	16	24	42
Nádai Pál	–	–	1	1
Nagy Endre	1	1	–	2
Nagy Lajos	3	–	4	7
Nagy Zoltán	–	9	8	17
Oláh Gábor	3	–	7	10
Ormos Ede	–	–	1	1
Pásztor Árpád	3	3	9	15
Peterdi István	3	12	7	22
Pók Ödön	1	–	1	2
Radó Sámuel	–	–	1	1
Reichard Piroska	5	2	–	7
Révész Béla	2	–	–	2
Rippl-Rónai József	–	–	–	1
Rónay Mihály	1	–	–	1
Rózsafy Dezső	–	–	1	1
Salgó Ernő	1	2	1	4

Név	1908	1909	1910	Összesen
Schiller Ottó	–	1	–	1
Schöpflin Aladár	9	8	9	27
Somlyó Zoltán	–	–	1	1
Szász Zoltán	9	–	–	9
Szép Ernő	4	5	4	13
Szilasi Vilmos	1	2	–	3
Szini Gyula	8	2	2	12
Szomory Dezső	1	1	9	11
Tátray Lajos	1	–	–	1
Téglás Béla	–	2	–	2
Telekes Béla	5	–	3	8
Tersánszky Józsi Jenő	–	–	6	6
Tóth Árpád	4	22	9	35
Tóth Wanda	–	4	4	8
Turcsányi Elek	1	1	–	2
Turóczi József	–	–	1	1
Ujhelyi Nándor	–	1	–	1
Vámos Árpád	–	–	1	1
Várady Irma	–	–	2	2
Várady István	–	–	1	1
Zsadányi Henrik	–	–	1	1

A publikációs adatok jelzik, ez a 114 munkatárs nem azonos súllyal volt jelen a *Nyugatban*. A megjelenési gyakoriság alapján jól elkülöníthető csoportokra bomlik ez a korpusz. A mezőnyből messze kimagaslik Ady Endre, aki oly gyakran és oly sok művel volt jelen a lapban, hogy vezető szerepe, kiemelt helyzete percig sem lehet kétséges. Az ő szereplési gyakoriságát (három év alatt 233 közlemény) senki más meg nem közelítette. A másik végletet a csak egyszer, esetleg évente – átlagban – egyszer szereplők alkotják. Figyelemre méltó fejlemény, hogy ez a csoport meglehetősen s föltűnően nagy, 56 fő. S még e csoporton belül is magas a szó szerint csak egyszer (a három év alatt egyszer!) publikálók száma – ők 36-an vannak. Ha arra gondolunk, hogy az összlétszám 114 fő, akkor ez az 56 fős csoport hozzávetőlegesen az összlétszám fele, sőt még a szűkebb csoport is az összlétszám egyharmadát teszi ki. Ez nagyfokú kísérletezésre vall, s igazolja Hatvany Lajosnak azt a vádját,³ hogy Osvát állandóan „kísérletezett”, új s új „írókat” avatott. Ady és a csak „egyszer” szereplők között helyezkedik el a szerzőgárda törzse, akik – Ady mellett – meghatározták az induló *Nyugat* arculatát. Itt is célszerű azonban megkülönböztetni azokat, akik – átlagban mérve – a 72 (illetve 70) szám legalább harmadában szerepeltek, s azokat, akik ezt a három számonkénti szereplési gyakoriságot nem érték el.

³ Vö. *A Hatvany–Osvát-vita során fölmerülő érvekkel*, Láng József hozzászólása = *Vita a Nyugatról*, szerk. Kabdebó Lóránt. Bp., PIM, 1973, 102–108.

A 24 közleménnyel való szereplés ilyen kezelése természetesen önkényes, máshol is meg lehetett volna húzni a választó vonalat. De minden önkényessége mellett is ez a szám már érdemben tagol. Megítélésem szerint a legalább 24 közleményt jegyzők alkotják a *Nyugat* arculatát dominánsan alakítók körét, a vezető munkatársakat, a legalább négy, de kevesebb, mint 24 közleménnyel szereplők pedig a fontos, de kiegészítő szerepű munkatársak. (A helyzetet persze komplikálja, hogy a három év ilyen szempontból sem egységes. Vannak, akiknek szerepe csökkenő tendenciát mutat, s vannak, akik szerepe idővel növekedett. Ezeket a trendszerű változásokat sajnos az átlagolás eltünteti, megtévesztően kiegyenlíti.) A kialakuló kép azonban így is figyelemre méltó. A legalább 24 közleménnyel szereplők száma 16, a 4 és 24 közti közleménnyel rendelkezők száma pedig 41.

Kikből állott ez a 16 fős elitcsoport? A szereplési gyakorisági adatok a következő listát eredményezik: Babits Mihály (71), Balázs Béla (25), Csáth Géza (29), Fenyő Miksa (35), Füst Milán (31), Gellért Oszkár (71), Hatvany Lajos (32), Ignotus (79), Karinthy Frigyes (39), Laczkó Géza (31), Lengyel Géza (74), Lengyel Menyhért (28), Lesznai Anna (28), Móricz Zsigmond (42), Schöpflin Aladár (27) és Tóth Árpád (35). Ez a névsor mai távlatból többé-kevésbé magától értetődő, vagy legalábbis könnyen magyarázható. Benne vannak azok, akik a *Nyugat* létrehozásában jelentős szerepet vállaltak (néhányikük anyagilag is). Ignotus, Hatvany és Fenyő jelenléte tehát értelemszerű. S a többiek is jó nevű alkotók, többnyire ma is jegyzik őket az irodalom „tőzsdéjén”. Néhány név mégis némileg meglepő. Gellért Oszkár ilyen mértékű jelenléte például csak informális szerepének (szerkesztőségen belüli „hasznosságának”) ismeretében, no meg Osvát Ernő Gellért iránti „rokonszenvét” figyelembe véve magyarázható. Alkotóként (költőként) szereplési gyakorisága túlméretezett. Nála lényegesen jobb költők lényegesen gyöngébben vannak reprezentálva a *Nyugatban* ez időben. Meglepő lehet Lengyel Géza meglehetősen magas szereplési gyakorisági mutatója is. Őt ma elsősorban újságíróként tartjuk számon. Jelenléte részben mozgékonyásával, jól használhatóságával magyarázható, részben az általa betöltött hiánypozíttal (művészeti kritika) és írásai jellegével. „Figyelők”-re az összkép kialakításához szükség volt, ám ezekhez nem kellettek föltétlenül elsőrangú alkotók. Ez, legalábbis a *Nyugatban*, gyakorlatias funkciójú rovat volt. Annál meglepőbb a lista néhány hiánya – így például Kosztolányinak e listáról való kiszorulása. Az ő itteni hiánya nem is magyarázható mással, mint hogy ekkoriban Kosztolányi még elsősorban a konkurens *A Hét* szerzője volt (akárcsak Juhász Gyula), s a két lap között bizonyos inkongruencia volt. A személyi összeköttetések pedig, amelyek a munkatársi szerep elengedhetetlen föltételei, Osvát és Kosztolányi közt ekkor még, úgy látszik, nem voltak elég erősek. (Ebből a szempontból viszont némileg meglepő, hogy Balázs Béla – aki pedig nem tipikus *Nyugat*-szerző – ekkor még belefért az élcsoporthoz.) Itt kell megjegyezni, hogy ha az egyharmados szereplési küszöböt kicsit rugalmasan, „engedékenyen” kezeljük, ehhez a csoporthoz sorolhatjuk még (22-22 szerepléssel) Kaffka Margitot és Peterdi Istvánt is. Az összkép, e korrekcióval, mindenképpen hitelesebb. Kaffka neve magáért beszél itt, Peterdi

pedig, bár mára lényegében elfelejtett szerzőnek számít,⁴ nem érdemtelenül kerül ide. Szereplése indokolt volt.

Egészében az mondható, hogy ez a 16 (18) fős csoport, Ady mögött, az ő szerepének „aládolgozva”, csakugyan alkalmas volt a *Nyugat* arculatának meghatározására. S ez a lista – kisebb megszorításokkal – Osvát szerkesztői érzékenységét is visszaigazolja.

E csoport összetételét ismerve különösen érdekes megnézni, hogy mögöttük kik tartoztak a lap másodlagos szerepű, de nagyon is fontos alkotói közé? Ez a második, az előbbinél nagyobb létszámú és szükségképpen heterogénebb csoport 41 (vagy ha Kaffkát és Peterdit a vezető gárdához soroljuk: 39) nevet tartalmaz, s e csoportot is érdemes, gyakorlati megfontolásból, kettéosztva bemutatni. A tíz közlést el nem érők és a tíz közleménynél többel szereplők szétválasztása ugyanis tovább árnyalja a képet. A második vonalat az utóbbiak, a 10 és 21 szerepléssel rendelkezők alkotják. Az ő listájuk, ábécé-rendben a következő: Ambrus Zoltán (12), Bálint Aladár (15), Bíró Lajos (12), Bresztovszky Ernő (12), Cholnoky Viktor (12), Elek Artúr (18), Feleky Géza (17), Halász Imre (13), Hegedüs Gyula (14), Jász Dezső (17), Jászay-Horváth Elemér (12), Juhász Gyula (19), Kemény Simon (21), Kéri Pál (13), Kosztolányi Dezső (13), Kuncz Aladár (12), Lányi Sarolta (10), Lukács György (13), Nagy Zoltán (17), Oláh Gábor (10), Pásztor Árpád (15), Szép Ernő (13), Szini Gyula (12), Szomory Dezső (11). Azonnal nyilvánvaló, hogy ez a névsor nagyon erős, a legtöbb ide tartozó alkotó mai távlatból is jelentős, de legalábbis érdekes és izgalmas. A *Nyugat* erejét mutatja, hogy ez a kéttucat író olyan második vonalat alkot, amelyik mindegyik más folyóiratban vezető gárda lehetett volna. Néhányuk pedig ma is a magyar irodalom élvonalába tartoznak – jelzőként elég megemlíteni két olyan, nagyon különböző alkotót, mint a mai kánonban csúcsközelben lévő Kosztolányit, vagy a világkultúrában is előkelő helyen szereplő filozófust, Lukács Györgyöt. De például Cholnoky, Juhász, Nagy Zoltán, Szép Ernő, Szini és Szomory is olyan kvalitásokkal rendelkezett, amelyek ma is felénk fordítják a figyelmet. Osvát szerkesztői teljesítményének megítélése szempontjából vitakérdés lehet, hogy e „második” vonal tagjai közül egynémelyek nem érdemelték-e volna meg több szereplési lehetőséget? A szerkesztés gyakorlatának finom analiziséhez, szempontként, e második vonalnak a megítélése nagy súllyal esik majd latba. Az azonban már most bizonyos, hogy a *Nyugat* egyebek közt azért lehetett olyan fontos orgánuma a magyar irodalomnak, mert még „második” vonala is ilyen erős volt.

A tíz alatt (de legalább négyszer) szereplők listája ugyancsak érdekes. Itt a következőket regisztrálhatjuk: Bán Ferenc (8), Bárdos Artúr (9), Bródy Miksa (7), György Mátyás (6), Halász Gyula (4), Heltai Jenő (5), Kádár Endre (4), Láncki Jenő (5), Nagy Lajos (7), Reichard Pirokska (7), Salgó Ernő (4), Szász Zoltán (9), Telekes Béla (8), Tersánszky Józsi Jenő (6) és Tóth Wanda (8). Ez a (többiekénél kisebb létszámú) csoport már heterogénebb, mint az előzőek. Itt a kvalitásos írók (Nagy Lajos, Tersánszky) keverednek a korábbi korszak alkotóival (pl. Heltai), a jól indult, de megtört

⁴ Vö. KOMLÓS Aladár, *A hallgatók költője = Nyugat*, 1926, 11. sz., újraközölve I. *A némaság felé = Uő, Vereckétől Dévényig*, Bp., Szépirodalmi, 1972, 267–275.

pályájúakkal (pl. Bán, Tóth Wanda), vagy a „jövőt” előlegezőkkel (György Mátyás) stb. Ez a gárda a *Nyugat*ban kiegészítő és/vagy kísérleti szerepkörben volt jelen. Az összképet nem meghatározta, hanem csak színesítette. De amíg az egyszer vagy legföljebb évente egyszer szereplők jelenléte csupán a véletlenszerű alkalomnak volt köszönhető, ez a kiegészítő garnitúra érdemi munkatársi viszonyban állt a *Nyugattal*.

A szereplési gyakoriság természetesen (valamennyi csoport esetében) a körülményeknek és Osvát preferenciáinak a tükré, s nem teljesen azonos az egyes szerzők mai távlatból érzékelhető irodalmi jelentőségével. Vannak olyanok, akiket Osvát túlértékelt, s vannak, akikkel méltánytalanul bánt. A szerkesztés, egy-egy lapszám fölépítése mindig kockázatos, magában rejti a tévedés lehetőségét. S egy lapszám összeállítása nem is föltétlenül a legjobbak „jutalmazása”: a szerkesztés ugyanis nem vagy nemcsak szerzőket, hanem egyben szövegeket (is) szerkeszt, rendel egymás mellé, s kifejezni, közölni akar valamit. Van tehát, amikor egy kisebb kvalitású szerző adott szövege jobban betölt egy elérni kívánt funkciót, mint egy jelentősebb szerző nem oda illő írása. S olyan is van, amikor egy potenciális munkatárs egyéni s esetleges konstellációi miatt egyáltalán nem, vagy csak kis mértékben alkalmas az együttműködésre, azaz nem tud vagy nem akar kéziratot adni a szerkesztőnek. Egy folyóirat s egy szerző egymásra találása nagyon sok mindenben múlhat. Mindez (s a most nem említett egyéb tényezők is) belezavarnak a pusztán írói tehetségre figyelő szerkesztésbe, s ilyen vagy olyan irányba módosítják a munkatársi gárda szereplési gyakoriságát. A *Nyugat* esetében sem volt ez másképpen, a legjobb szerkesztő működése is tartalmaz esetleges elemeket. A szereplési gyakoriság vizsgálata mégis, mindezek ellenére is föltár olyan összefüggéseket, amelyek az esetlegességeket kiegyenlítve megmutatják az alapvető történések személyi szerkezetét. S ennek tanulsága jóval nagyobb, mint az úgynevezett szerkesztői tévedések kimutatása.

Egy folyóirat története egyebek közt az azonos célra törekvő alkotók hálózatosodásának, hálózatszerű összekapcsolódásának a története is.

A nevek mögött meghúzódó társadalomtörténeti tartalmakat néhány, minden szerző esetében érvényesített életrajzi tény⁵ számbavétele teszi hozzáférhetővé. Szociológiailag ilyen „kemény” adatok a következők: születési év, születési hely, lakhely, vallásfelekezet, iskolai végzettség, kenyérkereső foglalkozás. Ezek az adatok önmagukban is relevánsak, kirajzolják a *Nyugat*ban szereplő írók társadalomtörténetének főbb vonalait. Az egymástól elszakított adatok magyarázóértéke azonban viszonylagos, az adatok külön kezelése bizonyos valóságos összefüggéseket szétdob. Ezért egyes adatok együttes előfordulására is érdemes figyelni. Így például a születési hely és a lakhely együttes vizsgálata, a közöttük meglévő korreláció fölismerése a területi mobilitás

⁵ A szerzők alapvető fontosságú életrajzi adatait a közkeletű irodalmi és életrajzi lexikonokból és (kiegészítésként) az interneten elérhető online adatbázisokból gyűjtöttem ki. Sajnos, meg kell mondani, a magyar lexikográfia nem áll feladata magaslatán, a szócikkek igen gyakran fecsegők és maszatolók, vagy egyszerűen csak „lyukasak”, a „kemény” adatokat sokszor mellébeszéléssel pótolják. Az ebből fakadó hiányokat és torzulásokat lehetőség szerint igyekeztem többszörös ellenőrzéssel ellensúlyozni.

megragadását teszi lehetővé. Vagy: a vallásfelekezet, iskolai végzettség, foglalkozás együttes mérlegelése a szociokulturális tagolódás alapvonalait rajzolja ki. Elvileg lehetne mind a 114 munkatársat egyetlen adatbázisban szerepeltetni. Ez azonban alighanem megtévesztő lenne, valóságos összefüggéseket tüntetne el, mosna össze. A munkatársi gárdát célszerűbb két nagy csoportra bontva vizsgálni. Ha a *Nyugatról* akarunk releváns ismeretekhez jutni, akkor külön kell megvizsgálni és leírni a törzsmunkatársakat (a legalább négy szerepléssel rendelkezőket), s az „egyszer” (vagy évente átlagosan egyszer) szereplőket. E két csoport voltaképpen két külön szerzőgárda. Az előbbieket a *Nyugat* tényleges szerzői, igazában ők jellemzik a *Nyugatot*. Az utóbbiak, akik megjelentek a lapban, de nem tudtak annak tartós szereplői lenni, hálózati terminológiával élve „gyenge kötések”-ként értelmezhetők. Azaz egy köztes sávként a *Nyugat*-szerzők és a magyar szellemi élet más csoportosulásai közt. Jellemzőik azt az iróértelmiségi csoportot mutatják meg, amelyik érintkezett a *Nyugattal*, de nem lett annak szerves része.

Az első megvizsgálandó csoport, a törzsmunkatársak csoportja (a négy vagy több közleménnyel szereplők). S itt is az első, amit érdemes szemügyre vennünk, a munkatársak életkora.

Ha megnézzük, a csoport tagjai mely években születtek, a következő képet kapjuk:

Születési év/fő

1841: 1
 1861: 1
 1868: 1
 1869: 2
 1871: 1
 1872: 1
 1873: 2
 1874: 1
 1875: 2
 1876: 2
 1877: 3
 1878: 1
 1879: 1
 1880: 4
 1881: 4
 1882: 5
 1883: 3
 1884: 5
 1885: 5
 1886: 2
 1887: 4
 1888: 4
 1890: 2
 1891: 1

Ha ezeket az évszámokat „lefordítjuk” életkorra, akkor – a *Nyugat* indulásának évét, 1908-at tekintve viszonyítási pontnak – érdekes életkori megoszlást érhetünk tetten. Az 58 szerzőből 20 év alatti volt 3, 20 és 30 közti 38, 31 és 35 közti 10, 36 és 40 közti 5, 47 éves 1, 67 éves 1. Ez azt jelenti, hogy a munkatársak zöme fiatal volt, az 58-ból 52 húsz és negyven közti volt. S a munkatársi gárda fiatalsága annál inkább is hangsúlyozandó, mert nagyon jelentős hányaduk, 42 fő 30 év alatti volt. Ebből az összképből – fölfelé – csak két munkatárs lóg ki. A 47 éves Ambrus Zoltán és a 67 éves Halász Imre. Ambrus, aki ebben a gárdában már „öregnek” minősíthető, a *Nyugat*ot megelőző időszak egyik legjelentősebb, a korszak arculatát is erőteljesen meghatározó szerzője volt. Ott találjuk az 1890-ben indult, a magyar kulturális modernitást megteremtő *A Hét* legfontosabb, arculatkialakító szerzői között, meghatározó szerepe volt a *Nyugat* (egyik) előfutáraként számon tartott *Szerda* (1906) életében is, s 1908-ban az irodalmi élet egyik legtekintélyesebb alakjának számított. Érthető tehát, hogy a *Nyugat* körében is fölbukkant. Jelenléte gyakorisága és súlya azonban, kivált az előbbi adatok fényében, egyértelművé teszi: a *Nyugat* már nem az ő generációjának lapja. Halász Imre még Ambrushoz képest is kilóg e körből. E közegeben föltűnően magas életkora és az irodalmi életbe való bele nem tartozása már-már kakukktójássá teszi. Újságíró volt, még hozzá olyan újságíró, aki zömmel németül írt, a gyakorlati munkától pedig már vissza is vonult. Szerepét, amennyire Ignotus egyik írásából⁶ erre következtetni lehet, a *Nyugat* múltteremtési igényei alakították ki. Osvát tudta róla, hogy magyarul is jól ír, mint politikaalakító újságíró pedig fontos események és emberek szemtanúja volt, következésképpen emlékei megírása tanulságos lehetett az „új” irodalom számára is. Jelenléte voltaképpen ebből a speciális szerepkörből magyarázható. A *Nyugat*ban Halász volt az emlékirat-író.

De érdekes a másik véglet is, az 1890-ben és 1891-ben születettek jelenléte. Nem kétséges, Feleky Géza, Jász Dezső és Lányi Sarolta Osvát kísérletező kedvének szülöttei. Jellemző is, hogy Feleky utóbb elsősorban nem irodalmárként, hanem újságíróként és szerkesztőként lett jelentős, Jász elhallgatott, Lányi Sarolta pályája pedig többszörösen megtört. (Utóbbi szerepléseiben nőisége is szerepet kaphatott.) Jelenlétük a *Nyugat*ban azonban mai távlatból is vállalhatóan mutatkozik.

A *Nyugat* munkatársainak korösszetételét ismerve szociológiailag relevánsnak kell tartanunk, hogy a lap főszerkesztője is, egyedi helyzetű „sztárja” és frontembere is a relatíve „idősebbek” közül került ki. A főszerkesztő, Ignotus (1869) 39 éves volt, a mezőnyből szereplései gyakoriságával kiemelkedő Ady (1877) pedig 31. Mindketten már a *Nyugat* megindulása előtt is voltak „valakik”, előéletükre, hírnevükre szükség volt az induló s helyét kiküzdeni akaró *Nyugat* irodalmi pozicionálásához. Ez az „idősebbek” közé sorolás azonban erősen viszonylagos érvényű, igazában egyikük sem volt idős. (Annak ellenére sem, hogy Ignotus már *A Hétnék* is, szinte a kezdetektől, 1891-től meghatározó emberei közé tartozott. Azaz már a *Nyugat* előtti korszaknak is reprezentatív személyisége volt.) S ez a „szerencsés” életkori elhelyezkedés is magyarázza, hogy Ignotus is, Ady is 1919-ig meg tudta tartani

⁶ IGNOTUS, *Halász Imre 1841–1918 = Nyugat*, 1918, 6. sz.

Nyugaton belüli pozícióját. (Az 1868-as születésű Cholnoky és az 1869-es születésű Szomorj – mutatis mutandis – ugyancsak mint pozícionáló szerzők kaptak helyet a sok fiatal közt.)

A következő megvizsgálendő összefüggés a munkatársi gárda társadalomföldrajza. Ez az összefüggés a születési hely és a lakhely közti relációban mutatkozik meg. A hely ugyanis, ahol az ember megszületik vagy/és él, korántsem neutrális tényező. S mivel egy ilyen hely (település) nemcsak a biológiai értelemben vett élet helyszíne, hanem meghatározott szociokulturális közeg is, amely segítheti, de akadályozhatja is az alkotás megszületését (s mindkét funkciónak önmagában is nagyon különböző fokozatai lehetnek), egyáltalán nem mindegy, hová születik az ember, s még kevésbé mindegy, hogy hol él. Születni, persze, elvileg bárhová lehet, íróvá lenni, s íróként létezni azonban (az íróként való létezés társadalmi föltételezettsége következtében) nagy mértékben helyfüggő. Ilyen értelemben tehát egyáltalán nem mindegy, hogy a *Nyugat* íróinak születési helyére és lakhelyére vonatkozó adatsor milyen összefüggéseket tár föl.

A „nyers” adatok a következők:

Születési hely, lakhely/fő
 Érmindszent/Budapest, Párizs: 1
 Debrecen/Budapest: 1
 Szekszárd/Fogarás: 1
 Szeged/Budapest: 2
 Nagypeszek/Budapest: 1
 Budapest/Budapest: 17
 Bécs/Budapest: 1
 Rimaszombat/Budapest: 1
 Nagyvárad/Budapest: 1
 Veszprém/Budapest: 1
 Szabadka/Budapest: 3
 Mélykút/Budapest: 1
 Nagykároly/Budapest: 1
 Szabadka/Szabadka, Budapest: 1
 Kolta/Budapest: 1
 Orosháza/Budapest: 1
 Szeged/Nagyvárad: 1
 Kunhegyes/Budapest: 1
 Tass/Budapest: 1
 Arad/Budapest: 1
 Szolnok/Budapest: 1
 Székesfehérvár/Szabadka: 1
 Heves/Budapest: 1
 Balmazújváros/Budapest: 1
 Alsókörtvélyes/Körtvélyes, Budapest: 1
 Tiszacsécse/Budapest: 1

Apostag/Budapest: 1
 Érmihályfalva/Budapest: 1
 Debrecen/Debrecen: 1
 Ungvár/Budapest: 1
 Beregszász/Budapest: 1
 Jánosháza/Budapest: 1
 Maniga/Budapest: 1
 Kolozsvár/Budapest: 1
 Huszt/Budapest: 1
 Felsőtelekes/Budapest: 1
 Nagybánya/Budapest: 1
 Arad/Debrecen: 1
 Dombiratos/Dombiratos: 1

A születési hely/lakhely reláció tanulságai – nem is nagyon meglepő módon – egyfelé mutatnak. Születni szinte bárhol lehetett, kis falvakban is, az ország azonban irodalmi szempontból egycentrumú volt: szinte minden s mindenki Budapestre koncentrált. A *Nyugat* 58 szerzője 35 különböző településen született, ám ez az írópopuláció utóbb elhagyta szülőhelyét s mindössze 7 helyen élt (s ebből a hét helyből is az egyik Budapest volt, ahol a munkatársak túlnyomó többsége lakott). Budapest központi, mondhatnánk már-már egyeduralkodói helyzete két vonatkozásban is megmutatkozik. Egyrészt: a szülőhelyek közül csak Budapestre jellemző, hogy viszonylag sokan eleve ott születettek s nagy számban ott is maradtak. (A Budapest/Budapest relációhoz 17 író tartozik, ezt a számot egyetlen más szülőhely megtartó ereje sem közelíti meg.) Másrészt: a legtöbb *Nyugat*-szerző, születési helyétől függetlenül, idővel Budapestre került, s íróként ott fejtette ki munkásságát. Az 58 íróból 52 (!) Budapesten élt. (Igaz, közülük hárman is – Ady, Lesznai és György Mátyás – kétlakiak voltak, fölváltva éltek a fővárosban s egy másik településen. Az ő példájuk azonban csak megerősíti a Budapest dominanciájáról alakuló képet, hiszen még ők sem iktathatták ki életükből a fővárost.) Jellemzőnek kell tartanunk, hogy Budapesten kívüli lakhelyként csak 5 települést lehet kimutatni: Debrecenben ketten laktak ekkor, Dombiratoson, Fogarason, Nagyváradon és Szabadkán pedig csak 1-1 fő. (A kétlaki György Mátyás révén persze Szabadkát is 2 fővel jellemezhetnénk. S akkor főlelmelegethennék Körtvélyest és Érmindszentet is. Ezek a „feles” települések azonban inkább belezavarnak a trendbe, semmint pontosabbá teszik a képet.) A *Nyugat*ba dolgozók zöme tehát a tárgyalt időszakban a fővárosban élt, s alig van olyan szerző, aki nem budapestiként írt a lapba.

A nem-budapestiek sorsa, érdekes, de egyáltalán nem meglepő módon, maga is Budapest mindent meghatározó erejére hívja föl a figyelmet. E hat szerző közül 3 (Babits, Tóth Árpád, Lányi Sarolta) utóbb maga is fővárosi lett, a másik három pedig marginalizálódott. (Oláh Gábor és Tóth Wanda ellehetetlenülése ma már nyilvánvaló, de nem kétséges, hogy a harmadik, Budapesten kívül rekedt alkotó, a náluk jelentősebb Juhász Gyula is saját tehetsége alatt teljesített: peremre szorult.)

A születési helyek kérdése mindazonáltal így is megérdemel némi figyelmet. A településnevek nagy szóródása ellenére néhány összefüggés mindenképpen ki-

rajzolódik. Az egyik mindjárt az, hogy Budapest ekkor már nemcsak fölhasználó város, amely a maga javára fordítja más települések „fölhozatalát”, hanem szülő- és fölnevelő szerepe is megerősödött. Az 58 íróból 17 már Budapesten (vagy a még egyesítés előtti Pesten) született. A város tehát irodalmilag még rászorult a „vidéki” születésű alkotók integrálására, de már saját ereje is jelentős volt. A másik releváns összefüggés a születési helyek területi és demográfiai jellemzőiből vonható ki. A születési helyek vizsgálatakor két szempont látszik fontosnak. Az egyik a (földrajzi) elhelyezkedés, vagyis az, hogy a szülőhely melyik vármegyében volt található, a másik a település nagysága (lélekszáma). Az ezekből összeálló két adatsorozat együtt már viszonylag sokat elárul a magyar irodalom regionális adottságairól, a „merítési bázis” sajátosságairól.

A nyers adatok a következők (a lakosság száma az 1891-es állapotot tükrözi, ahol ettől eltérő adat szerepel, az jelezve van):

Érminsztent (Szilágy vm, 789 fő [1910])
 Debrecen (Hajdu vm, 56 940 fő)
 Szekszárd (Tolna vm, 14 325 fő)
 Szeged (Csongrád vm, 87 222 fő)
 Nagypeszek (Hont vm, 620 fő)
 Bécs (Ausztria fővárosa, 1 364 548 fő)
 Rimaszombat (Gömör vm, 5562 fő)
 Nagyvárad (Bihar vm, 38 557 fő)
 Veszprém (Veszprém vm, 12 655 fő)
 Szabadka (Bács-Bodrog vm, 72 737 fő)
 Mélykút (Bács-Bodrog vm, 7917 fő)
 Nagykároly (Szatmár vm, 16 678 fő [1910])
 Kolta (Komárom vm, 1484 fő)
 Orosháza (Békés vm, 19 956 fő)
 Kunhegyes (Jász-Nagykun-Szolnok vm, 8465 fő)
 Tass (Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm, 3044 fő)
 Arad (Arad vm, 42 052 fő)
 Szolnok (Jász-Nagykun-Szolnok vm, 20 748 fő)
 Székesfehérvár (Fejér vm, 27 548 fő)
 Heves (Heves vm, 7271 fő)
 Balmazújváros (Hajdu vm, 10 268 fő)
 Alsókörtvélyes (Zemplén vm, 1042 fő)
 Tiszacsécse (Nógrád vm, 1121 fő)
 Apostag (Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm, 2292 fő)
 Érmihályfalva (Nyitra vm, 906 fő [1910])
 Ungvár (Ung vm, 11 793 fő)
 Beregszász (Bereg vm, 8078 fő)
 Jánosháza (Vas vm, 3457 fő)
 Maniga (Nyitra vm, 906 fő [1910])
 Kolozsvár (Kolozs vm, 32 756 fő)

Huszt (Mármaros vm, 7461 fő)
 Felsőtelekes (Borsod vm, 500 fő alatt [1910])
 Nagybánya (Szatmár vm, 9838 fő)
 Dombiratos (Csanád vm, 1331 fő)

Az első, ami föltűnik e listában, az a nagy szóródás. Voltaképpen csak négy olyan település van, amelyik legalább két-két író szülőhelye volt: Arad és Debrecen 2-2, Szeged 3, Szabadka 4 szerzőt adott a *Nyugat*nak. Vagyis az összes többi településen csak 1-1 író született. A települések megyénkénti megoszlása is elég nagy szóródást mutat. Csak három megye van, amelyik legalább két települést tud fölmutatni (Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Nyitra, Bács-Bodrog). Ennél a területi szóródásnál beszédesebb mutató, hogy e szülőhelyként szereplő települések – lakóik számát tekintve – meglepően kicsik voltak. Négy település lélekszáma ezer alatt volt, tizennégy ezeregy és tízezer fő között, s tizenöté tízezer fölött mozgott. Ha kivesszük az egy millió fölötti Bécs városát, amely egy másik ország fővárosa volt, tehát speciális helyzetet mutat, akkor kiderül, egyetlen település sem érte el a százezer fős lakosságot. A legnagyobbak, Szegednek is alig több mint 87 ezer lakosa volt. Ezeknek a méreteknak az értelmezéséhez persze tudni kell, hogy a viszonylag alacsony lélekszám nemcsak a *Nyugat*-szerzők szülőhelyét jellemezte, hanem általában a magyar viszonyokat. Ugyanakkor ezek az adatok nyilvánvalóvá teszik Budapest vonzerejének okát. A főváros volt ugyanis az egyetlen igazán komoly méretű város, amely, méretei révén – s egyáltalán nem mellékesen – teljes körű intézményrendszerrel (általában: infrastruktúrával) bírt. Magyarán, az irodalmi élet számára kedvező föltételek (például egzisztencialehetőségek, fórumok, ösztönző intellektuális légkör) igazában csak Budapesten voltak meg.

A harmadik (s mind közül az irodalomhoz a legközelebb álló) megvizsgálandó összefüggésrend az egyes szerzők szociokulturális profiljából áll össze. A „profil” fogalma⁷ a kriminalisztika eszköztárából való, s azt az arculatsémát jelöli, amelyet a pszichológus a még nem azonosított személy ismert jellemzőiből állít össze. Ez a séma, mint a gyakorlat mutatja, bár per definitionem „sematikus”, az azonosítás során jó százalékkal igazolódik, azaz jól használható. Nyilvánvaló persze, hogy minél több elemből áll össze ez az arculatséma, a „profil” annál autentikusabb. Esetünkben azonban viszonylag kevés elem is elegendő a jellemzéshez, hiszen nem az individuális azonosítás a feladat, hanem – ellenkezőleg – éppen a csoportra jellemző releváns közös jegyek fölismerése. S ez a „fordított”, inverz profil esetünkben már három, szociológiailag releváns elem együttes vizsgálatával is megteremthető.

Mi az a három elem, amely együtt elegendőnek mutatkozik a csoporton belüli változatok leírására? Megítélésem szerint a vallásfelekezet, az iskolai végzettség és a kenyérkereső foglalkozás.

⁷ Vö. KISS Anna, *A profilalkotásról I*, = *Ügyvédivilág*, 2009, 7–8.sz.; TATÁR László, *Profilalkotás a bűnüldözésben* = *Emlékkönyv Irk Albert egyetemi tanár születésének 120. évfordulójára*, szerk. Korinek László, Köhalmi László, Herke Csongor, Pécs, PTE AJK, 2004, 177–181.

A vallásfelekezeti besorolás itt természetesen nem identikus, hanem csak formális, azaz itt nem mutatja sem a vallásos hit mértékét, sem jelenlétét. Pusztán azt jelzi, az egyén milyen vallásfelekezetbe született bele, honnan indult egyéni arculatának, „identitásának” kialakulási folyamata. (Ez, ha jól belegondolunk, szükségszerű redukció. A születéskor kapott besorolás fix dolog, az egyéni identitás azonban fölöttébb bonyolult és bizonytalan, sőt mozgó entitás. Gondoljuk meg, hogy például Cholnoy Viktor katolikusnak született, fiatalon volt is katolikus lap szerkesztője, később azonban ez a kötődés teljesen indifferenssé vált számára, s gyakorlatilag már-már kimutathatatlan. Babits esetében viszont ugyanez a katolicizmus később is releváns meghatározottság maradt. Vagy: Kosztolányi, aki szintén katolikusként lett anyakönyvezve, érett alkotóként minden volt, csak katolikus nem – ugyanakkor műveiben olykor jellegzetes katolikus allúziók is fölbukkannak.) Ez a formális szempont azonban egyáltalán nem funkció nélküli, üres szempont. Egy vallásba való beleszületettség ugyanis, mint a szocializáció egyik meghatározója, valóságos diszpozíciót fed föl. Az identitásalakulás egyik releváns impulzusa mindenképpen innen eredeztethető.

Az iskolai végzettség, mint kulturális tőke, a kenyérkereső foglalkozás pedig, mint a munkamegosztás rendszerébe való egyéni betagolódás módja, nagyrészt kijelöli egy ember lehetőségeit. Az egyéni kvalitások, a kreativitás persze sok mindent felül tud írni s alkotóknál kivált így van ez, ám a szociokulturális diszpozíciók az egyéni képességek kibontakozását is meghatározott irányba terelik. S mint ilyenek, nagyon is fontosak, még a legkreatívabb alkotók esetében is. Úgy vélem tehát, az említett három elem együtt már viszonylag jól le tudja írni a *Nyugat* szerzőinek kollektív diszpozícióit.

Gyakorlati egyszerűsítés, de föltétlenül megemlítendő, hogy az alkalmazott kategóriák maguk is sematizáltak. A vallásfelekezetek három csoportba sorolódnak be: katolikus, protestáns és izraelita, az ezeken belüli finomabb megkülönböztetés (például: evangélikus vagy református, ortodox vagy neológ stb.) elmarad. Az iskolai végzettség is lényegében három típusra koncentrál: érettségi, egyetemi diploma és félbehagyott egyetemi/felsőfokú tanulmányok. S – mutatis mutandis – ugyanez az egyszerűsítő-típuszó megközelítés érvényesül a foglalkozások jelölésénél is.

Az ide vonatkozó nyers adatok a következők:

Felekezet/iskolai végzettség/foglalkozás

Katolikus/egyetem/tanár: 4

Katolikus/egyetem/ újságíró: 3

Katolikus/félbehagyott egyetem/újságíró: 2

Katolikus/félbehagyott egyetem/szabadújszás: 2

Katolikus/egyetem/orvos: 1

Katolikus/felsőfokú/tanár: 1

Katolikus/felsőfokú/gyógyszerész: 1

Katolikus/tanítóképző/hallgató: 1

Protestáns/félbehagyott egyetem/újságíró: 4

Protestáns/egyetem/újságíró: 5

Protestáns/egyetem/tanár–könyvtáros: 1

Protestáns/egyetem/egyetemi hallgató: 2

Izraelita/egyetem/tanár: 3
 Izraelita/érettségi/újságíró: 6
 Izraelita/egyetem/újságíró: 7
 Izraelita/egyetem/hallgató: 2
 Izraelita/egyetem/jogász–közgazdász: 1
 Izraelita/gyógyszerész-hallgató/magánvagyon: 1
 Izraelita/egyetem/magánvagyon: 2
 Izraelita/félbehagyott egyetem/újságíró: 2
 Izraelita /egyetem/ügyvéd: 2
 Izraelita/művészeti tanulmányok/magánvagyon: 1
 Izraelita/befejezetlen gimnázium/újságíró: 1
 Izraelita/félbehagyott művészeti tanulmányok/újságíró: 1
 Izraelita/egyetem/szabadúszás: 1
 Izraelita/érettségi/magánvagyon: 1

A nyers adatokból levonható tanulságok sokrétűek. Az egyik alapadat mindjárt figyelemre méltó. A három felekezet megoszlása jól mutatja, hogy a szerzők között a zsidó származásuk aránya szignifikánsan magas. A törzsgárdát 15 katolikus és 12 protestáns mellett 31 zsidó szerző alkotta. (E felekezeti csoport egymagában nagyobb, mint a másik kettő együtt.) S egy másik alapadat is legalább ennyire kiugró. A kenyérkereső foglalkozások közül (függetlenül minden egyébtől, származástól, iskolai végzettségtől, stb.) messze az újságírás vezet. Az 58 szerzőből 31 újságíró volt (s a kenyérét szabadúszóként kereső további 3 szerző is lényegében újságírói jellegű munkából élt).

Itt persze, közbevetőleg, érdemes mindjárt leszögezni, hogy az izraelita felekezethez való tartozás nem egyszerűen felekezeti mutató, hanem annál több. Ez egyben ugyanis az „idegen” etnikai eredetre is utal, két vonatkozásban is. Jelzi a zsidó néphez tartozást, s azt az (előzetes) nem-magyar akkulturációt, amely – változó számú generáción keresztül – egy idegen kultúra részévé tette e populáció őseit. Az idegenségnek ez a hangsúlyozása azonban akaratlanul is eltorzítja e csoport tényleges jellegzetességeit. Az ugyan tény, hogy e csoport tagjai a magyar kultúra ’homo novusai’ voltak, – ezt egyebek közt az is szemléletesen mutatja, hogy közülük igen sokan, személyes életük során, névváltáson mentek keresztül. (Nem teljes körű gyűjtés alapján is legalább 21 névváltás⁸ érhető tetten.) Ezek a névváltások azonban paradox

⁸ Néhány példa I. Bauer = Balázs, Blau = Bíró, Fleischman = Fenyő, Fürst = Füst, Goldmann = Gellért, Geiger = György, Deutsch = Hatvany-Deutsch, majd Hatvany, Herzl = Heltai, Veigelsberg = Ignatus-Veigelsberg, majd Ignotus, Schwarz = Kádár, Kramer = Kéri, Lövinger = Lengyel, Lebovics = Lengyel, Moscovitz = Lesznai, stb. Meg kell azonban említeni (mert a névváltás identikus funkciójára hívja föl a figyelmet), hogy ez nem kizárólag „zsidó” gyakorlat volt. A katolikus Brenner Józsefből például Csáth Géza lett, a szintén katolikus Csolnoky Győző Lászlóból Cholnoky Viktor, de Babits is kétféleképpen írta nevét (Babics, Babits), s az álarchaizáló ts-es változat funkciója (a vélelmezett szláv eredet semlegesítése) sem lehet kétséges.

módon nemcsak az idegen eredetre utalnak vissza, de jelzik a változás irányát, az úgynevezett magyarosodás tendenciáját is. Az új, magyar név a magyar etnikumba való betagozódási szándék jelzése. S ez a tendencia nagyon komoly megerősítést kapott azzal, hogy e csoport tagjai nemcsak a hétköznapi, „praktikus” életben használták a magyar nyelvet, hanem alkotóként is e nyelv kereteiben fejezték ki önmagukat, azaz magyar irodalmat csináltak. Ez, írókról lévén szó, a legmagasabb fokú, mert a magánemberinél is teljesebb azonosulást jelzi. A közös kultúra megteremtésének alighanem legfontosabb eszköze ugyanis a „beszéd”, amely a saját élményeket, tapasztalatokat és vágyakat a nyelv közegében összehangolja a többiek élményeivel, tapasztalataival és vágyaival. Az persze más kérdés, hogy az eredet eleven tudata, amely zsidókat és nem-zsidókat egyaránt jellemzett, minden jel szerint csoportképző⁹ szerepet töltött be.

A harmadik alapadatra az iskolai végzettség körében lelhetünk. Ha a végzettséget vesszük szemügyre felekezeti megkülönböztetés nélkül, akkor azonnal kiderül, a szerzőgárda viszonylag magasan képzett emberekből tevődött össze. Lényegében majdnem mindenki az érettségizettek, egyetemet végzettek vagy a félbehagyott, ám elkezdett felsőfokú tanulmányokat folytatók közé tartozott. Legalább érettségije volt 7 főnek, egyetemen vagy más felsőfokú iskolában szerzett diplomája pedig 35 főnek. Figyelemre méltó azonban, hogy viszonylag magas a félbehagyott felsőfokú tanulmányokat produkálók száma is (10 fő). Érdekes az is, hogy az egyetemi „múltúak” nagyrészt jogi vagy bölcsészeti stúdiumokat folytattak, az egyéb – például orvosi – tanulmányok lényegesen ritkábbak voltak. De voltak ilyenek is (az írók közt több orvost is találunk.) Ugyanakkor az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a szerzők egy része valami felemás, átmeneti formában végezte tanulmányait, – ami részben egzisztenciális gondokra utal, részben azonban arról árulkodik, hogy az írólet nem föltétlenül valami speciális szakképesítés függvénye. Az írók számára inkább egy általános, képességeiket edző és fejlesztő képzésre volt szükség. Azaz majdnem hogy mindegy volt, hogy valaki bölcsész, jogász vagy orvosi képzésben vett-e részt, esetleg „csak” a „humaniorákat” jól megalapozó gimnáziumban „érett”. (Érdekes azonban, hogy műszaki tanulmányokra utaló adat nincs.)

Ha a felekezet-specifikus adatokat vesszük szemügyre, néhány szignifikáns különbség szembe ötlik. Mindenekelőtt: a katolikusok között, a létszámhoz mérve, magas a közületektől függő állások száma, elsősorban a tanári foglalkoztatottság (5 fő). Ez két szempontból érdekes. Egyrészt a tanári pálya a hivatalos indoktrináció terepe. Aki itt dolgozik, az sajátos, rendszerspecifikus szerepet tölt be. Másrészt ez az állás egzisztenciális stabilitást jelent, jóllehet nem különösebben magas életnívón. Ugyanakkor nem lehet nem észrevenni, hogy a tanári pálya a katolikusok közt sem volt domináns szerepben. A tanári pálya és az írólet, ha nem is zárja ki egymást, nem föltétlenül adja meg azt az életvitelbeli szabadságot, az érintkezési viszonyoknak azt

⁹ Vö. KÖBÁNYAI János, *A Nyugat zsidó kérdése, A Nyugat mint magyar zsidó elbeszélés = Múlt és Jövő*, 2008, 1, 5–35; FENYVES Katalin, *A Nyugat „zsidósága” = Múlt és Jövő*, 2008, 4, 99–102. Idevágó érdekes esettanulmány I. KONRÁD Miklós, *Hatvany Lajos „zsidókérdése” = Szombat*, 2012, 9, 20–23.

a gazdaságát és elevenségét, amely az írólet szempontjából előnyös. A kötöttség/szabadság „egzisztenciális” szempontja a zsidó származású alkotóknál is paradigmaticus alakzatot mutat. Itt is vannak tanárok (3 fő), de számuk az összlétszámhoz viszonyítva csekély, e csoportra inkább a kötetlenebb szerepkörben való mozgás a jellemző. S nemcsak az újságírás említhető itt (amely szinte általános), de az ügyvédi-jogászi állás, vagy éppen az egzisztenciát adó magánvagyon is. Ez a közületektől való függetlenség egyrészt a magánszféra szabadságlehetőségeire hívja föl a figyelmet, másrészt – a piaci versenynek való kiszolgáltatottság révén – e szabadság strukturális labilitására, egzisztenciális kockázatára. (A protestánsok, azt mondhatjuk, ilyen szempontból egy katolikusok és zsidók közötti köztes stádiumot képeztek.) Ezek az összevetések mindazonáltal még inkább kiemelik a század eleji írólet és az újságírás lényegi összetartozását. Úgy látszik, ez volt az a pálya, amely napi rutinjával együtt is a legközelebb állt az írói munka természetéhez, s hajszája ellenére is megadta azt a személyi és intellektuális szabadságot, amely a művészi alkotómunkához kellett. (Hogy az újságírásnak és az irodalomnak ez a szoros összekapcsolódása milyen irodalmi következményekkel járt, annak mérlegelése itt nem lehet feladat.)

Érdekes, de alighanem törvényszerű, hogy a katolikusok és protestánsok relatíve behatárolt foglalkozásszerkezetéhez képest a zsidó származású alkotók lényegesen nagyobb szóródást mutatnak. Maga a csoport nemcsak szerkezetileg heterogénebb, de nagyobb végleteket is produkál. Az érettségivel újságíróként dolgozó és a magánvagyonából jól élő, irodalmi ambícióit szabadon kiélő író végletei ezt jól mutatják.

Ha a törzsmunkatársi gárda nemek szerinti megoszlására figyelünk, gyorsan kiderül, a *Nyugat*, bármennyire is „modern” lap volt, a hagyományos férfiuralom képét mutatja. Az 58 szerzőből csak 5 volt nő: Kaffka Margit, Lányi Sarolta, Lesznai Anna, Reichard Piroska és Tóth Wanda. Ez a reprezentáltság bizony messze alatta marad a női nem tényleges társadalmon belüli részesedésének. Kérdés, mi fejeződik ki ebben az aránytalanságban? Az irodalmi élet „konzervativizmusa” vagy/és az egész társadalom kezdetleges modernizáltsága? Erre egyelőre nem tudunk egyértelmű választ adni, de valószínű, hogy ez az alulreprezentáltság elsősorban a társadalomtörténeti összefüggések mutatója. (Ekkor, 1908-ban voltaképpen még a magyar feminista mozgalom is története kezdeti szakaszában járt, a női emancipáció inkább csak cél volt, semmint társadalmi realitás.) Mégis, ha a *Nyugat*nak ezt az öt szerzőjét kicsit közelebről vesszük szemügyre, adataik arra engednek következtetni, hogy jelenlétük (várakozásainkkal ellentétben) nem pusztán a status quo eredménye volt, hanem kísérletezés, előre lépés a női emancipáció irodalmi frontján. Az öt szerzőt ugyanis életkora a fiatalabb munkatársak közé sorolja, közülük a legidősebb is csak 30 éves volt, a legfiatalabb pedig 17. (Az évek száma, csökkenő sorrendben. 30, 28, 24, 23 és 17.) Érdekes, s ez már a társadalom rétegspecifikus modernizáltságára hívja föl a figyelmet, hogy az öt női szerző közül három zsidó származású volt, egy konvertita s csak egy nem-zsidó. Azaz a női élmények, tapasztalatok és vágyak „modern” megszólaltatói inkább a társadalom jobban modernizált rétegeiből kerültek ki. S az is érdekes (de ez már a szerkesztés céljaira vall rá), hogy ebből az öt szerzőből kettő is

(Lesznai, Kaffka) a munkatársaknak abba a csoportjába tartozott (28, illetve 22 szerepléssel), amely a lap arculatát elsődlegesen meghatározta.

Azaz, talán kimondható, a női szerzők alulreprezentáltsága nem szerkesztési anomália volt (Osvát, tudjuk¹⁰, szerkesztőként inkább a nők javára volt elfogult, s maga Ady is „nőpárti”-ként jellemezhető). Ám az alulreprezentáltság mégis tény, s mindenképpen a magyar modernség tényleges korlátainak egyikét mutatja. Más-keppen fogalmazva: ez a helyzet – a szerkesztői szándékoktól függetlenül – csakis a társadalomnak az irodalomban való féloldalas megjelenéseként értelmezhető.

A „másik” szerzőgárda, az egyszer (vagy évente – átlagban – csak egyszer) szereplők elemzése rövidre fogható, illetve jellemzésük néhány adat számbavételére szűkíthető. A gondot itt az jelenti, hogy a szűkített, ám szükséges adatok is csak részlegesen állnak rendelkezésünkre, hiszen ezek a szerzők az esetek egy részében „névtelen” szerzők voltak, akiket ma már a lexikográfia sem tart nyilván, s így ők kiestek az emlékezetből. (Ez az emlékezetvesztés természetesen önmagában is mutató – mutatja, hogy az „egyszer” szereplők egyik része igazában nem tudott a magyar szellemi élet integráns részesévé válni: fölbukkantak és eltűntek.)

Ha az ide tartozók életkorát igyekszünk fölmérni, két összefüggés azonnal nyilvánvalóvá válik. Az egyik az, hogy viszonylag nagy az a csoport, amelynek esetében még a születési évszámok megállapítása sem lehetséges egyedi életrajzi kutatás nélkül. Az 56 főből kilenc fő születési évszáma ismeretlen (Gáspár Kornél, Horváth Tibor, Mindszenti István, Pók Ödön, Schiller Ottó, Téglás Béla, Vámos Árpád, Várady Irma, Zsadányi Henrik). Ez, akárhogy nézzük, egy *Nyugat* fontosságú lap szerzőgárdájához mérten föltűnően magas szám. A másik összefüggés nem kevésbé meglepő. Azt várnánk, hogy az „egyszer” szereplők kivétel nélkül mind a fiatalabb évjáratokból kerülnek ki, ők lehetnének azok a „gimnazisták”, akiket, állítólag, Osvát rászabadított a *Nyugatra*. A tényleges kormegoszlás azonban mást mutat.

Születési év/fő

1857: 2

1861: 1

1863: 1

1864: 1

1865: 1

1872: 1

1873: 3

1875: 3

1876: 2

1877: 3

1878: 3

¹⁰ Vö. SZILÁGYI Judit: *Osvát Ernő és a nők*. = Kalligram, 2008. április, a témához l. még: BORGOS Anna és SZILÁGYI Judit: *Nőírók és írónők*. Irodalmi és női szerepek a *Nyugaton*. Bp., 2011., Noran.

1879: 4
 1880: 3
 1881: 3
 1882: 3
 1883: 1
 1884: 1
 1885: 2
 1886: 1
 1888: 2
 1889: 3
 1890: 2
 1892: 1

Ha 1908-hoz mérve kiszámítjuk az ide tartozó szerzők életkorát, akkor kiderül, tényleg vannak köztük nagyon fiatalok, 6 szerző életkora 20 év alatt mozgott. (S közülük hárman csakugyan a „gimnazista” korcsoportba tartoztak.) Ezt a 3 + 3, összesen 6 főt viszont erős túlzás a „gimnazistákkal” való folyamatos kísérletezés bizonyítékként fölhozni. (Ha az azonosítatlan 9 fő egy része is ide lenne sorolható, a vád maradéktalanul akkor sem igazolódna.) A tényleges korösszetétel másra vall. Az ide tartozó szerzők zöme (35 fő) a 20 és 36 év közötti sávban helyezkedik el. Hat fő pedig 44. és 51. életéve között mozgott. Azaz az egyszer szereplők zöme szignifikánsan fiatal volt, de a törzsmunkatársak életkorához viszonyítva túlzottan fiataloknak nem tekinthetők. Sőt a 44 év fölöttiek viszonylag nagy száma (6 fő) némileg felül is múlja a törzsmunkatársak hasonló csoportját. Osvát kísérletezése tehát egyáltalán nem csak a legfiatalabbak bevonásában, „fölfedezésében” mutatkozott meg.

Kiket vont be tehát egy-egy alkalommal a *Nyugat* szerzői közé? A jelek szerint nagyon különböző alkotókat. Ha a hat legidősebb közreműködőt személy szerint is szemügyre vesszük, néhány összefüggésre fény derül. A két legidősebb, az 1857-es születésű Junius (azaz Zilahy-Kiss Béla) és Radó Sámuel például neves újságírók voltak (Radó mellesleg az MTI igazgatója), szerepeltetésüknek aligha irodalmi indoka volt. A lap elképzelt profilját színező kiegészítő szerepük lehetett. Lényegében ugyanez mondható el Greiner Jenőről is (aki egyébként a Kozma utcai temető nyilvántartása szerint 1865-ben született, s nem 1864-ben, ahogy tudni szokás). Ő, a Krúdytól elhíresített „vörös Grajna” kora egyik kitűnő közgazdasági újságírója volt, a *Nyugat* legelső számában is a banküzletről írt, szerepe tehát nem irodalmi volt. (Érdemes megemlíteni, hogy a fiatalabbak közül is többen e kategóriába tartoztak, így például Faragó Miksa vagy Hegedüs Lóránt.) Más összefüggést mutat Kabos Ede (1864) és Bródy Sándor (1863). Ők neves írók s jelentős zsurnalisztikai pozíciók betöltői voltak, ám Osvát szemében már alighanem a félmúlt embereinek számítottak. Velük, irodalmi rangjuk ellenére, igazában már nem számolt az „új” irodalom organizátoraként föllépő szerkesztő. (Föltehetően hasonló ok miatt nem került be a *Nyugat*-ba például Gárdonyi Géza sem.) A hatodik „idősebb” szerző, Rippl-Rónai József (1861) megint más képlet. Ami lényeges, ő a modern magyar festészet egyik meghatározó egyénisége volt, de az irodalmi életben csak outsider.

Szerepeltetése a lap arculatának színezőjeként jöhetett szóba. (Hasonló szerepük lehetett – mutatis mutandis – a fiatalabbak közül Beck Ö. Fülöpnek, Erdei Vikornak, Femes Beck Vilmosnak, Kernstok Károlynak vagy Rózsaffy Dezsőnek is. S félig-meddig ugyancsak ilyen összefüggésben említhető az iparművész Tátray Lajos, a művészeti író Meller Simon és Nádai Pál vagy az esztéta Schiller Ottó is.)

Egy irodalmi lapba, tudjuk, az irodalom kulturális szerveződésének sajátossága miatt, mindig kellene olyan szerzők is, akik nem irodalmárok, de tevékenységük jellege vagy tudásuk speciális természete az irodalmi élet számára is érdekes. Ez a „vegyes” profil, amely a magyar irodalmi folyóirat-kiadásban máig jelen van, a *Nyugatot* is jellemezte. Az „egyszer” szereplők nem utolsó sorban e szerkesztési elv következtében kerültek be a *Nyugatba*. Jól példázza ezt két olyan szerző, akik már ekkor is fölbukkantak a lapban, ám csak később jutottak fontos szerephez: a filozófus Dienes Valéria (1879) és Szilasi Vilmos (1889). Ugyanez a kiegészítő funkció érhető tetten a kor számára fontos szocialista tematika személyi képviseletében is. Ilyen összefüggésben említhető itt Kunfi Zsigmond (1879), Ormos Ede (1873), Pók Ödön és Révész Béla (1876), de a náluk nagyobb súllyal megjelenő s a törzsmunkatársak közé számító Bresztovszky Ernő is. (Az „irodalmi háborgás” és a szocializmus összefüggéseire, ismeretes, annak idején a *Nyugat* nem kevésbé fontos szerzője, mint maga Ady Endre¹¹ hívta föl a figyelmet. Erről ma sem célszerű megfeledkezni.) Nem érdektelen, hogy az összefüggést, bár nem hangsúlyozta, érzékelt s megjelenítette Osvát is.

Az e csoportban említhető szerzők egy része természetesen csakugyan az irodalmi kísérletezés jegyében került a *Nyugat* hasábjaira. Ha például közelebbről szemügyre vesszük a húsz év alatti szerzőket, kiderül, hogy a már említett Szilasi Vilmos és a zenei kompetenciája révén publicitást kapott Lányi Viktor (1889) kivételével a többiek csakugyan e csoportba tartoznak. Boross László (1890), Forbáth Sándor (1890), Turcsányi Elek (1889) és Várady István (1892) Osvát kísérletezéseinek „terméke”. Egyik fiatal sem lett kiugróan jelentős író, de megítélésükhöz hozzátartozik, hogy közülük ketten¹² is (Boross, Várady) nagyon fiatalon meghaltak, azaz nem futhatták ki magukat. Ugyanebbe a „kísérleti” kategóriába sorolható jó néhány további „egyszer” szereplő is: Alkalay Ödön (1877), Bodor Aladár (1880), Dutka Ákos (1881), Kortsák Jenő (1882), Kupcsay Felcián (1876), Mindszenti István (?), Mohácsi Jenő (1886), Rónai Mihály (1879) stb. Érdekes viszont, hogy azok közül, akikkel Osvát kísérletezett, néhány író későbbi pályája figyelemre méltó „elhajlásokat” mutat. Az még kevésbé meglepő, hogy Jób Dániel (1880) igen neves színházi szakember lett, Nagy Endre (1877) pedig írósága mellett a magyar kabaré emblematikus alakja. Föltűnőbb elhajlás, hogy Moly Tamás (1875) egyebek közt sikeres detektívregények

¹¹ ADY Endre, *Irodalmi háborgás és szocializmus = Szocializmus*, 1909. január 16. Kötetbeli legújabb újraközlése: Ady Endre, *A világoosság lobogója alatt*, vál., szerk. Ferencz Győző, Bp., 2012, Nap Kiadó, 232–235.

¹² Vö. TÓTH Árpád, *Várady István halálára = Nyugat*, 1916, 9. sz., TERSÁNSZKY J. Jenő, *Boross László = Nyugat*, 1924, 10. sz.

szerzőjévé¹³ vált, Ujhelyi Nándor (1888) pedig – ugyancsak a kommercialitás területén mozogva – erotikus regények¹⁴ „hírhedt” szerzője. Paradox módon azonban éppen ezek a sikeres elhajlások mutatják, hogy a mondottakban nagyon is megvolt a tehetség, Osvát jól érzékelt.

Van azonban néhány szerző, akiknek „egyszeri” szereplése nem a kísérletezés keretében, hanem a szerkesztői baklövés példáiként említendőek meg. Molnár Ferenc (1878) persze még akár azért is szorulhatott háttérbe, mert – virtuóz tehetsége ellenére – Osvát megérezte benne a kommercialitásra való hajlamot. Somlyó Zoltán (1882) és Krúdy Gyula (1878) azonban mindenképpen más esetek, alulreprezentáltságuk szerkesztői hiba. Somlyó ugyanis nagyon is jellegzetes *Nyugat*-költő volt, Krúdy pedig olyan jelentős író, aki nélkül modern magyar irodalom elképzelhetetlen. (Nem is véletlen, hogy utóbb – sajátos pályagörbét produkálva ugyan, de – a *Nyugat* fontos szerzője lett, sőt „főmunkatársa” is.) Osvát „mentsége” lehet persze, hogy ekkoriban még talán Krúdy sem igazán ambicionálta a *Nyugat*-ban való megjelenést.

Annyi bizonyos, hogy ez a „másik” szerzőgárda a maga heterogén sokszínűségében jól reprezentálja a *Nyugattal* érintkező irodalmi s művészeti világot, ezen belül is az irodalmi életet kiegészítő és utánpótlását is lehetővé tevő „hátszínűt”.

A *Nyugat* munkatársi gárdájának ilyen áttekintése természetesen per definitionem részleges, sőt akár egysíkúnak is nevezhető. Egy irodalmi lap munkatársairól szólni szövegek módszeres elemzése nélkül, ha nem is lehetetlen, de lényeges összefüggéseket homályba hagyó vállalkozás. Az irodalom- és gondolkodástörténeti elemzés tehát megspórolhatatlan – ezt e tanulmány olvasásakor is szem előtt kell tartani. Ám, s ezt minden önigazolási szándék nélkül le lehet szögezni, a munkatársi gárda összetételének szociológiai szempontú átvilágítása – „egysíkúsága” ellenére – egyféle állványzatként szolgál az igazán elmélyült irodalom- és gondolkodástörténeti vizsgálathoz. Egy szöveg, vagy pláne egy olyan bonyolultan strukturált, szövegek sorozatából összeálló szövegüniverzum, mint amilyen egy folyóirat, nem pusztán önmaga által meghatározott: „kívülről” (is) determinálva van. Megjelenik benne az a bonyolult szociokulturális realitás, amelynek hordozói és megszólaltatói valóságos, szociológiailag leírható emberek. S még a kimondottan fiktív, önreferenciális szövegek önmagukba zárt értelmezése is legfőljebb csak önkényes (bár meghatározott körülmények közt igen hatékony) irodalmi munkahipotézis. Érvénye e hipotézisnek azonban, minden eredményessége ellenére, lényegileg (s föloldhatatlanul) korlátozott. Valójában az irodalom – s következésképpen az irodalmi folyóirat is – mindig kettős meghatározottságú: a külső meghatározottság és az (irodalmi) önelvűség sajátos összjátéka hozza létre.

A *Nyugat* munkatársainak főntiekben olvasható bemutatása tehát nem „teljes”, de azokra az összefüggésekre vet némi fényt, amelyeket az újabb keletű irodalmi beszéd nem tud megszólaltatni.

¹³ „Moly Tamás detektív-regényét írt s ha jól tudom, ez az első magyar igazi detektívregény” – írta róla már 1918-ban SCHÖPFLIN Aladár, *Vörösbege* = *Nyugat*, 1918, 18. sz.

¹⁴ Vö. KELECSÉNYI László, *Egy erotikus emigráns* = *Holmi*, 2002, 8, 1026–1036.

LENGYEL, ANDRÁS

La composition du personnel de la rédaction de *Nyugat* (1908–1910)

L'étude examine la garde de coopérants du magazine littéraire déterminant de l'époque, *Nyugat* (*Occident*), aux moments de ses débuts (1908–1910). Pendant ces trois ans, 114 auteurs publiait ses écrits dans le magazine, mais près de la moitié des auteurs, 56 personnes, n'y était présent qu'une seule fois (oubien au maximum une fois par an). L'étude concentre avant tout aux collaborateurs de base, parmi eux le plus d'écrits est présenté par Endre Ady, le plus grand poète de l'époque, mais auteurs fréquemment publiés sont Mihály Babits, Béla, Balázs, Géza Csáth, Miksa Fenyő, Milán Füst, Oszkár Gellért, Lajos Hatvany, Hugo Ignatus, Frigyes Karinthy, Géza Laczkó, Géza Lengyel, Menyhért Lengyel, Anna Lesznai, Zsigmond Móricz, Aladár Schöpflin et Árpád Tóth. L'étude décrit la garde des collaborateurs par des points de vues sociologiques, (Age/lieu de naissance/domicile/religion/études scolaires/profession), et essaye de constater les cohérences caractéristiques. Il devient clair, la majeure partie des auteurs appartient aux plus jeunes, et bienque les lieux de naissance soient très variés, le domicile est déjà presque toujours Budapest. Vue la répartition de confession, dans la formation de l'aspect du magazine, les auteurs juifs assimilés avaient un rôle prépondérant. Dans la catégorie profession, c'est le journalisme, qui est prédominant. Les auteurs publiés 'une seule fois' présentent la couche transitoire socioculturelle, avec la quelle le magazine avait des relations. L'étude offre en quelque façon une esquisse sociologique en vue des analyses ultérieurs plus détaillés, plus raffinés.